

Erfgoedonderwijs

1. Wat is erfgoed?
2. Waarom erfgoedonderwijs?
3. Erfgoedonderwijs en 21e eeuwse leren
4. Erfgoed in de klas – voorbeelden

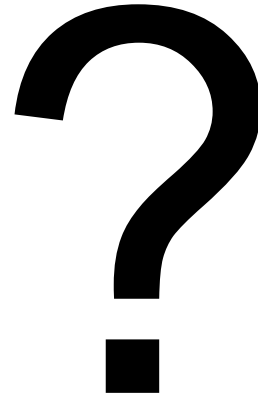

LANDSCHAP ERFGOED UTRECHT

Wat is erfgoed?

Wat is erfgoed?

Definitie

***Materiële en immateriële zaken
die zijn overgebleven uit het verleden
die we voor onszelf en toekomstige generaties
de moeite waard vinden om te bewaren.***

Erfgoed is ...

Materieel

- voorwerpen
- (historische) gebouwen
- landschap
- technieken/ambachten
- foto's, film, brieven, gedichten, liedjes

Immaterieel

- tradities, gewoonten en rituelen
- verhalen

Waarom erfgoededucatie?

erfgoed + onderwijs =
erfgoedonderwijs

Oriëntatie op jezelf en de wereld

- Mens en samenleving
- Natuur en techniek
- Ruimte
- Tijd

- 10 tijdvakken
- canon

Kunstzinnige oriëntatie

Kerdoel 54: De leerlingen leren beelden, muziek, taal, spel en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.

Kerdoel 55: De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.

Kerdoel 56: De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed

Waarom erfgoededucatie?

..... HISTORISCHE
SENSATIE

Wie heeft voorbeeld uit eigen schooltijd?

Erfgoed helpt **historisch besef** bij te brengen

Erfgoed maakt de lesstof tastbaar en geeft **betekenis aan de eigen omgeving**

Leerlingen leren zich **inleven** in andere tijden, personen en betekenissen

Leerlingen beleven en ervaren hun omgeving, zowel **cognitief, zintuigelijk als affectief**.

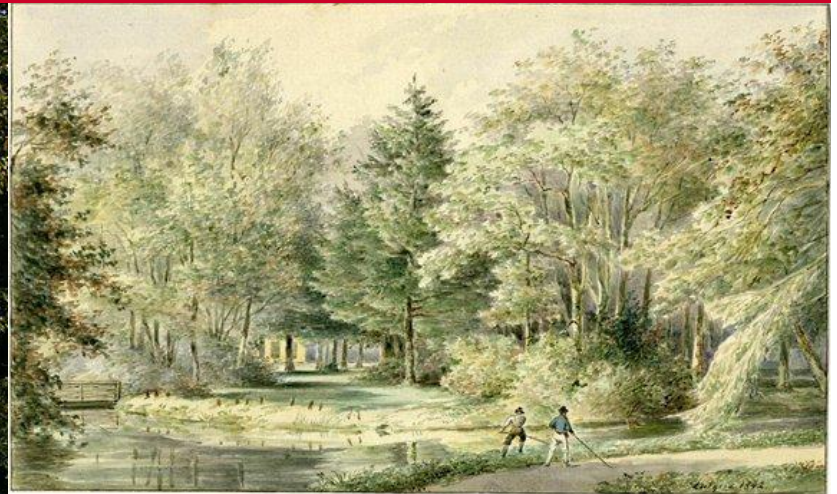

Een krachtige leeromgeving....

- leert bewust kijken (waarnemen)
- stimuleert de verbeelding en inlevingsvermogen
- roept vragen op en maakt nieuwsgierig
- verrijkt lesstof - aansluiten bij vakken, canon en/of lesmethodes
- is betekenisvol onderwijs

Landgoed Oostbroek

**Zie, denk,
voel, hoor
vraag, spreek,
en .. verwonder**

vier cognitieve basisvaardigheden

waarnemen

ervaren
herinneren
weten
herkennen
observeren

verbeelden

verzinnen
voorstellen
fantaseren
voorspellen
inleven
spelen

analyseren

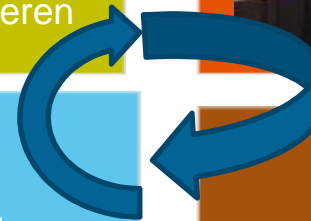

testen
onderzoeken
ontleden
verbinden
logisch denken

conceptualiseren

waarderen
oordelen
ordenen
benoemen
interpreteren
labelen

Erfgoed en 21^e eeuwse vaardigheden

KSAVE model	Knowledge	Skills	Attitudes, Values, Ethics
Ways of Thinking 1. Creativity and innovation 2. Critical thinking, problem solving, decision making 3. Learning to learn, Metacognition Ways of Working 4. Communication 5. Collaboration (teamwork) Tools for Working 6. Information literacy 7. ICT literacy Living in the World 8. Citizenship – local and global 9. Life and career 10. Personal & social responsibility - including cultural awareness and competence			

Vaardigheden 21ste eeuw

- Creativiteit
- Kritisch denken
- Probleemoplossend vermogen
- Communiceren
- Samenwerken
- Digitale geletterdheid
- Sociale en culturele vaardigheden
- Zelfregulering

Nieuwe Hollandse Waterlinie project

<https://vimeo.com/96705761>

Creativiteit – creatief proces

	Kom binnen!	Duik erin!	Oogst!	Klaar?!
	Maak het je eigen!	Stel je oordeel en keuze uit!	Durf te kiezen!	Kijk en leer!
wat doe je?	waarnemen, introduceren, aansluiten, inspireren, prikkelen	verbeelden, voorstellen, experimenteren, onderzoeken, filosoferen, improviseren, vragen stellen	kiezen, selecteren, samenvoegen, ordenen, analyseren	presenteren, reflecteren, (be)oordelen, evalueren
hoe doe je dat?	verbazen, vervreemden, perspectief wisselen, vragen oproepen	Vakspecifieke werkvormen, associëren, vormgevingsprincipes, analogie,	conceptualiseren, vormgeven, realiseren, produceren	procesgerichte vragen, productgerichte vragen, oplossingsgerichte vragen
wat levert het op?	probleemstelling, benoemd idee, afbakening, regels	ideeën, mogelijke antwoorden, mogelijkheden, kansen	oplossingen, product, verandering, concept	oordeel, kennis, mening, inzicht

Projecten Landschap Erfgoed Utrecht

Leerlijn Erfgoed

Wie ben ik? Wie ben jij?

Groep 1&2 Van wie is die koffer?

Groep 3 Verzamelen en bewaren

Groep 4 Kalender vol feest

Waar woon ik?

Groep 5 Op stap met Jet en Jan

Groep 6 Langs de Limes

Groep 6 De nieuwe Hollandse waterlinie

Aansluiten tijdvakken

Groep 7 Stad in de Middeleeuwen

Groep 7 Wind in de zeilen

Groep 7 De Pyramide van Austerlitz

Groep 8 Schoffels en schoorstenen

Groep 8 Je school kan de boom in!

Wat kenmerkt de omgeving van de school?

Wat wil je jouw leerlingen meegeven in 8 jaar tijd?

Partners: culturele instellingen,
professionele kunst, amateurverenigingen,
bibliotheken, andere instellingen, etc.

Erfgoed: gebouwen/monumenten, erfgoed,
landschappen, objecten in openbare
ruimte, bijzondere verhalen, etc

Interessante sites

Erfgoedonderwijs

<http://www.lkca.nl/erfgoededucatie>

<http://kunstzinnigeorientatie.slo.nl>

Verhalen

www.entoen.nu

www.utrechtaltijd.nl

www.utrechtsecanons.nl

www.landschaperfgoedutrecht.nl/onderwijs

Erfgoed om de hoek

**Aan je omgeving
kun je wat beleven**

**Succes en veel
plezier!!!**